

T

he Road of Lost Innocence: the Power of Narrative

Narumol Chantrasupawong^{1*}

Abstract

The Road of Lost Innocence is translated from French language. It is about the life of a Khmer woman Somaly Mam, once a prostitute who later became one of the activists fighting sexual slavery. She was one of the founding members of an organization which has rescued, rehabilitated and reintegrated thousands of women and children. She has also been the recipient of several awards. *The Road of Lost Innocence* reveals the power of narrative. It matches with the West's expectation of the East (Cambodia) and the western cultural code. It also confirms the 'myth' the West has about the East.

Keywords: narrative, The Power of Narrative, myth

¹ Department of Business English, School of Humanities and Applied Arts, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok, Thailand.

* Corresponding author. E-mail: narumolutcc@hotmail.com

T

The Road of Lost Innocence: อำนาจของเรื่องเล่า

นฤมล จันทระศุภวงศ์^{1*}

บทคัดย่อ

The Road of Lost Innocence เป็นหนังสือที่แปลมาจากภาษาฝรั่งเศส เล่าถึงชีวิตของ Somaly Mam อดีตโสเภณีชาวเขมร ที่ผันตัวเองมาช่วยเหลือ และสอนอาชีพให้แก่เด็กผู้หญิงเขมร ผ่านองค์กรและผ่านมูลนิธิที่เธอตั้งขึ้น คนในแวดวงต่าง ๆ ร่วมช่วยเหลือองค์กรและมูลนิธิที่เธอมีส่วนร่วมก่อตั้ง ด้วยการช่วยรณรงค์หรือบริจาคเงินเข้ามูลนิธิ เธอได้รับการยกย่อง และได้รับรางวัลระดับนานาชาติ เรื่องเล่าของเธอทรงพลังและอำนาจก็ด้วย “ความสมจริง” ที่ตรงกับความคาดหวังและรหัสวัฒนธรรมของผู้ฟัง เรื่องเล่าของเธอยังยืนยันอีกด้วยว่า มายาคติตะวันตกต่อโลกตะวันออกนั้น ยังคงครอบงำและโหลเวียนอยู่ในสังคมตะวันออกอย่างไม่เสื่อมคลาย

คำสำคัญ: เรื่องเล่า อำนาจของเรื่องเล่า มายาคติ

¹ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพมหานคร

* Corresponding author. E-mail: narumolutcc@hotmail.com

บทนำ

ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน เราต่างต้องข้องเกี่ยวกับเรื่องเล่าและการเล่าเรื่องแทบจะตลอดเวลา เราฟังเพื่อนร่วมงานเล่าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้ไปมา และกิจกรรมที่ได้ทำในวันหยุดที่ผ่านมา และเราเองอาจเล่าเรื่องร้านอาหาร รสชาติอาหาร มารยาทของพนักงานของร้าน ฯลฯ ให้เพื่อนฟัง เมื่อได้ฟัง เราอาจวางแผนไปเที่ยวยังสถานที่ที่เพื่อนเล่าถึง และเพื่อนของเราอาจวางแผนไปชิมอาหารที่เราได้เล่าไว้ เราไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า เรื่องเล่าที่เราแต่ละคนต่างฟังและเล่าให้กันฟังนั้นสามารถมีอิทธิพลต่อเราได้ และหากมองในบริบทที่กว้างขึ้น เรื่องเล่าที่ทนายหรืออัยการเล่าในศาล อาจทำให้ใครคนใดคนหนึ่งติดคุกตลอดชีวิต หรือรอดจากการประหารชีวิตก็ได้ ดังนั้น เรื่องเล่าจึงมีความสำคัญ และอำนาจของเรื่องเล่าก็มีอิทธิพลต่อชีวิตจริงของคนเช่นกัน

หนังสือเรื่อง The Road of Lost Innocence เป็นหนังสือที่แปลมาจากภาษาฝรั่งเศสชื่อ Le Silence de L'innocence ผู้แปลเป็นภาษาอังกฤษคือ Lisa Appignanesi หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องราวชีวิตตั้งแต่วัยเด็กของ Somaly Mam (Mam, 2013) ผู้หญิงชาวเขมรที่เป็นที่รู้จักในฐานะผู้ทำงานช่วยเหลือเยียวยาโดยการให้ความรู้และอาชีพแก่เด็กและผู้หญิงที่เคยค้าประเวณีในเขมร เธอเคยดำรงตำแหน่งประธานของ Somaly Mam Foundation และเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งองค์กรชื่อ Acting for Women in Distressing Circumstances (AFESIP) ซึ่งเป็นองค์กรที่คอยช่วยเหลือเด็กและสตรีที่เป็นโสเภณี

หากพิจารณา The Road of Lost Innocence ด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ของการเล่าเรื่อง ที่เรื่องเล่าทำหน้าที่พื้นฐานสำคัญ เช่น ทำหน้าที่ตอกย้ำ

อุดมการณ์เดิม ๆ ให้มั่นคง สร้างความสมานฉันท์/ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือทำหน้าที่ประกอบสร้างความ เป็นจริงเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของผู้คนแล้ว (Keawthep, 2010) กล่าวได้ว่า The Road of Lost Innocence ทำหน้าที่ประกอบสร้างความ เป็นจริงเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของ Somaly Mam ได้อย่างประสบความสำเร็จยิ่ง เรื่องเล่าผ่าน คำสรรพนาม “I” ทรงพลังอย่างมากในการทำให้นักบุคคลสำคัญ ๆ จากหลายวงการ หลายภาคส่วน หันมาสนใจสิ่งที่เธอทำ ชื่นชมยกย่องเธอ และให้เงินช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของเธอสันนิษฐานการทำงานของเธอ และมูลนิธิต่างๆ เธอมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็น สื่อมวลชนอย่างนิตยสาร Glamour ที่ยกย่องให้เธอเป็น Woman of the Year for 2006 หรือสำนักข่าว CNN ที่ยกย่องว่าเธอเป็น CNN Hero แม้ในระดับประเทศ เธอก็ได้รับการยอมรับจาก U.S. Department of Homeland Security อีกทั้งยังได้รับรางวัล Prince of Asturias Prize จากประเทศสเปนอีกด้วย

เรื่องเล่าที่เธอเล่าผ่านตัวอักษร ทรงพลังและมีอำนาจทำให้ผู้คนในสังคมเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง และให้เงินสนับสนุนผ่านมูลนิธิ เธอกลายเป็นนักบุญ เป็นวีรสตรีที่ได้รับการชื่นชมยกย่อง น่าสนใจว่าเพราะเหตุใดเรื่องเล่า The Road of Lost Innocence จึงทำให้เธอเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง

เรื่องเล่าและอำนาจของเรื่องเล่า

Pattarakulwanit (2003) อธิบายไว้ว่า เรื่องเล่าคือการนำเรื่องราวมาจัดลำดับเพื่อสื่อความหมายชีวิตจริงคือความโกลาหล (chaos) ไร้ระเบียบ ไร้คำอธิบาย ในขณะที่เรื่องเล่าคือการจัดระเบียบ (order) ให้กับความโกลาหล เราพยายามจัดลำดับเหตุการณ์

พยายามจะอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต เล่าถึงเรื่องในอดีต หรือคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต นั่นคือเรากำลังทำชีวิตให้กลายเป็นเรื่องเล่า เราเปลี่ยนสถานภาพจากผู้มีชีวิตไปเป็นนักเล่าเรื่อง แยกตัวเราเองออกมาจากกระแสของชีวิต เรื่องเล่ามีอำนาจเพราะเรื่องเล่าสร้างภาพลวงตาให้เรา รู้สึกว่า ชีวิตนั้นมีที่มาและที่ไปของมัน ทุกอย่างมีความหมายและอธิบายได้ และสื่อความหมายบางอย่าง แม้แต่เรื่องเล่าที่สะเปะสะปะและสับสนที่สุด อย่างน้อยก็ทำหน้าที่สื่อถึง “ความไร้ความหมาย” ของเรื่องเล่า นั่นคือที่มาของอำนาจของเรื่องเล่า เพราะทั้งผู้เล่าและผู้ฟังต่างยอมรับและคาดหวังร่วมกัน ว่าเรื่องเล่านั้นมีเพื่อสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง “พูดให้ถึงที่สุดคือ เรื่องเล่าตอบสนองความต้องการส่วนลึกของเรา ที่ต้องการจะเข้าใจ อธิบายและมีอำนาจเหนือชีวิต” (Pattarakulwanit, 2003, p. 7) เรื่องเล่าจะมีอำนาจมากหรือน้อยอิงกับปัจจัยคือ “ความสมจริง” ของเรื่องที่เล่า ความสมจริงนี้ไม่ได้ตัดสินกันที่ “ความจริง” ของเรื่อง แต่ตัดสินกันที่ความคาดหวังและรหัสทางวัฒนธรรมของผู้ฟัง

Prachakul (2009, p. 148) อธิบายรหัสวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

รหัสวัฒนธรรม (cultural code) หมายถึง คติความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ ชีวิต และโลกซึ่งมีลักษณะเป็นความรู้ทั่วไปชุดหนึ่งที่ไหลเวียนอยู่ในวัฒนธรรมและถูกดึงมาใช้คำจุนความน่าเชื่อถือของรายละเอียดต่าง ๆ ในเนื้อความของวรรณกรรม “ความรู้” เหล่านี้มีที่มาจากหนังสือเรียน ข่าวสาร คำพูดของผู้หลักผู้ใหญ่ สุภาษิต คำพังเพย ตลอดจนวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ซึ่งก็คือบรรดาทัศนคติทั้งหลายในสังคมซึ่งประมวลกันเข้าเป็นสารานุกรมที่มองไม่เห็น...

รหัสวัฒนธรรมนี้เป็นหนึ่งในห้ารหัส ที่กำกับการสื่อความหมายแฝงในงานวรรณกรรมที่ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) เสนอไว้ในหนังสือที่เขาเขียนชื่อ S/Z ซึ่งในวงการวิชาการถือว่าเป็น “อนุสาวรีย์ด้านสัญศาสตร์วรรณกรรมของบาร์ตส์” Pattarakulwanit (2003, p. 144) อธิบายต่อว่า

การสื่อความหมายแฝงนับเป็นการทำงานของภาษาในปริบทของวรรณกรรมโดยแท้ ทั้งนี้เพราะถ้อยคำที่ร้อยเรียงกันเข้าเป็นเนื้อความของตัวบทจะกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้ที่เกินเลยความหมายตรงอยู่เสมอ เป็นที่น่าสังเกตว่า กระบวนการของความหมายแฝงที่ทำงานอยู่ในตัวบทวรรณกรรมมีลักษณะคล้าย การทำงานของมายาคติ (myth) ในปริบทของวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นการสื่อความหมายในอีกระนาบหนึ่ง ซึ่งเข้ามาซ้อนทับบนระนาบแรกอีกชั้น...

The Road of Lost Innocence: อำนาจของเรื่องเล่า

หากมอง The Road of Lost Innocence อย่างนวนิยายเรื่องหนึ่ง นับว่าเรื่องเล่านี้สนุกสนานครบรสทั้ง ทุกข์ สุข ตื่นเต้น และน่าตระหนกตกใจกับพฤติกรรมของแมงดาที่กระทำต่อเด็กผู้หญิง และจบลงด้วยความสำเร็จของตัวเอก Somaly Mam ตัวเอกของเรื่องเป็นเด็กชาวป่าที่เกิดราวปี ค.ศ. 1970-1971 ถูกพ่อแม่ทิ้งไว้กับยาย และต่อมายายก็ทิ้งไปอีก ด้วยเหตุผลใดไม่ปรากฏ เธอเล่าถึงเรื่องนี้ว่าอาจเป็นเพราะยายถูกเขมรแดงกวาดต้อนไป หรืออาจเป็นเพราะยายเป็นคนภูเขาที่อพยพเสมอโดยไม่มีเหตุผลก็เป็นได้ ช่วงเด็กของ Mam เป็นช่วงที่เขมรแดงเรืองอำนาจ เธอบรรยายเกี่ยวกับตัวเธอว่า เธอนั้น

ทั้งพอมและดำ อีกทั้งยังไม่สวยเลย (I was dark and thin and very unattractive.) (Mam, 2013, p. 2) เธอมีชื่อหลายชื่อสุดแต่ใครจะเรียก ซึ่งพวกเขาเรียกเธออย่างดูถูก (I got used to people calling me all sorts of names, mostly insults....) (Mam, 2013, p. 1) Mam บรรยายการดำเนินชีวิตของเธอ ดังนี้

But with no parents or other family in the village, I would sleep on my own in a hammock. I really did live like a little savage. I slept here or there, ate where I could. I was at home everywhere and nowhere. (Mam, 2013, p. 4)

เรื่องราวดำเนินไปอย่างเข้มข้นบอกเล่าชีวิตของ Somaly Mam จากเด็กหญิงไร้เดียงสาที่คนเขมรเรียกว่า “คนป่า” (savage) ไปเป็นเด็กสาวที่ถูกคุกคามทางเพศจากผู้ปกครอง (grandfather) ถูกบังคับให้ค้าประเวณีและกดขี่จากแมงดา แม่เล้า และลูกค้าที่เป็นชายชาวเขมร จนได้พบชายตะวันตกใช้ชีวิตด้วยกัน และท้ายที่สุด เธอกลายมาเป็นผู้ทำงานช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กผู้หญิงเขมร ที่ตกอยู่ในสภาพที่เธอเคยเป็น เรื่องราวจบลงด้วยความสำเร็จในชีวิตของเธอ

แม้ว่าในเวลาต่อมา นิตยสาร Newsweek ได้เปิดเผยข้อมูลว่ามีหลายประเด็นที่ Somaly Mam เล่าไว้ ไม่ว่าจะผ่านหนังสือเล่มดังกล่าว หรือการให้สัมภาษณ์ในโอกาสต่าง ๆ นั้นเป็นเรื่องที่เธอแต่งขึ้นมาเพื่อเรียกเงินบริจาคเข้ามูลนิธิ เช่น เธอมีพ่อแม่ และได้รับการศึกษา ตัวละครที่เธอเล่าถึง เช่น ผู้ปกครองเธอหลังจากที่ย้ายหนีไปอย่าง grandfather, the rich Chinese merchant ที่ข่มขืนเธอ หรือ นายทหารที่เธอเล่าว่า เธอถูกบังคับให้ต้องแต่งงานด้วย รวมถึงเด็กสาวบางคนที่เธอเล่าว่า เธอให้ความ

ช่วยเหลือจากการถูกทารุณกรรมเมื่อไม่ยอมหลับนอนกับลูกค้า หรือพยายามหนีจากช่อง ฯลฯ Newsweek ตั้งคำถามว่า มันเป็นเรื่องสำคัญหรือไม่ ที่ส่วนสำคัญหลายส่วนในเรื่องเล่าของเธอไม่เป็นจริง (... does it matter that key parts of her story aren't true?) (Somaly Mam: The holy saint (and sinner) of sex trafficking, 2014) แต่อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านปฏิเสธไม่ได้เลยว่า เรื่องราวเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ The Road of Lost Innocence เข้มข้นอย่างยิ่ง

เรื่องเล่าใน The Road of Lost Innocence นี้จะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ ย่อมไม่สำคัญเท่ากับเรื่องของเธอเล่าผ่านหนังสือเล่มนี้มี “ความสมจริง” ซึ่งเป็นความสมจริงที่ตรงกับความคาดหวังและรหัสทางวัฒนธรรมของผู้ฟังหรือผู้อ่าน หากมองในแง่ความสมจริง เรื่องเล่าของ Mam มีความสมจริงก็ด้วยมันสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเขมรในขณะนั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเขมรกับปัญหาโสเภณีในเขมร

บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเขมร มีส่วนสำคัญอย่างมากในการผลักดันให้ผู้หญิงเขมรเป็นโสเภณี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภาวะความอดอยากยากจนอันเกิดจากสงคราม

ช่วงที่ Somaly Mam เกิดและเป็นวัยรุ่น (ค.ศ. 1970-1986) เป็นช่วงที่ประเทศกัมพูชาอยู่ในสภาวะที่สับสนวุ่นวายยุ่งเหยิงจากการเมืองภายใน ทั้งการเข้ามามีอำนาจของเขมรแดง ซึ่งเป็นเวลาที่ชาวเขมรเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส มีการสู้รบ มีการทำร้ายประชาชนอยู่ตลอดเวลา กล่าวกันว่าในช่วงเวลาดังกล่าว มีชาวเขมรล้มตายเป็นล้านคน สถานการณ์

ที่เรียกว่า “ทุ่งสังหาร” ก็เกิดในช่วงเวลานี้ (ค.ศ. 1995-1979) (History of Cambodia, 2015) นอกจากนี้ เขมรยังถูกแทรกแซงทางการเมืองจากเวียดนาม ถึงกับต้องเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นแบบสังคมนิยมแบบเวียดนาม (ค.ศ. 1979-1989) อาจกล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลา 20 ปี (ค.ศ. 1970-1990) เขมรมีสภาพที่เรียกว่า บ้านแตกสาแหรกขาด ผู้คนยากจน หาเลี้ยงปากท้องด้วยความยากลำบาก สถานการณ์บ้านเมืองเช่นนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ดังนั้น เมื่อ Mam นำเสนอเรื่องราวของชาวเขมร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กผู้หญิงและผู้หญิงในช่วงเวลาดังกล่าว ย่อมเรียกความสนใจ สร้างความกระหายใคร่รู้ให้กับคนที่อยู่นอกบริบทของสังคมนั้น การดำรงชีวิตของผู้คนเขมร ในห้วงเวลาที่ประเทศเต็มไปด้วยความวุ่นวาย สับสนและขัดแย้งเช่นนั้น และแน่นอนว่า ผู้อ่านย่อมคาดไว้แล้วบ้างว่า ความเป็นอยู่ของผู้คนเขมรนั้นต้องลำบาก ขัดสน และยากไร้อย่างมาก

สิ่งที่ Mam นำเสนอไว้ในเรื่องเล่าของเธอ สอดคล้องกับบริบทของสังคมนั้น ดังนี้

1.1 ชัยเน้นภาวะความอดอยาก

Mam บรรยายช่วงเวลาที่พักพิงปกครองเขมร ซึ่งเป็นเวลาแห่งความยากแค้น และการถูกฆ่าตายเป็น the years of starvation and murder (Mam, 2013) เธอเล่าถึงความยากจนไว้ว่า ครอบครัวเธอในตอนนั้น ได้กินเนื้อปีละครั้งหรือสองครั้งเท่านั้น เนื้อหมูสองขีดสำหรับคนสี่สิบคน และเนื้อหมูนั้นจะถูกสับอย่างละเอียด

In Thloc Chhroy we only ate meat once or twice a year, on special holidays. My mother would buy two hundred grams of pork for

twenty people and shop it up very finely, as a kind of flavouring. We were grateful for every grain of rice. (Mam, 2013, p. 106-107)

และก็ด้วยความยากจนนี่เองที่เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พ่อแม่ชาวเขมรขายลูกสาวให้แก่พ่อค้ามนุษย์

1.2 ชัยเน้นการคอร์รัปชันและความอ่อนแอไร้ประสิทธิภาพของกฎหมายและผู้ดูแลกฎหมาย

ข้อมูลที่เผยแพร่ในเดือนมีนาคม 2010 ของ Isabella CHAN เรื่อง Addressing Local Demand for Commercial Sex with Children in Cambodia: A Recommended Strategy for ECPAT-Cambodia พบว่า องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดการค้าประเวณีในเขมรคือการคอร์รัปชันและความอ่อนแอไร้ประสิทธิภาพของกฎหมายและผู้ดูแลกฎหมาย ข้อมูลที่ได้จากเด็กสาวชาวกำพูชาที่ถูกขายแก่พ่อค้ามนุษย์ ต่างให้ข้อมูลตรงกันว่า ผู้ชายที่หลบนอนกับเธอนั้น มีทั้งนักการเมืองชาวเขมรและเจ้าหน้าที่ตำรวจ (CNN discloses the life of a 14-year old-girl: A victim of sex trafficking, sold by her mother at 12, n.d.; Overseas press disclose problems of commercial sex with children in Cambodia: Parents sell daughters to brothels, n.d.) ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับที่ Mam เล่าไว้เช่นกัน

Mam ใช้คำว่า judicial machine เรียกผู้ที่ดูแลและบังคับใช้กฎหมาย คำดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพความเพิกเฉยไม่รู้สึกรู้สมกับสิ่งที่เกิดขึ้นของตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเหล่านั้น ดังตัวอย่างที่เธอเล่าถึงโสเภณีที่เป็นที่เรียกขานกันว่า The “orange women” ว่ามีอยู่บ่อยครั้งที่โสเภณีเหล่านี้ถูกข่มขืนหมู่ ร่างไร้วิญญาณของพวกเธออนอนอยู่บนถนน แต่ตำรวจกลับเพิกเฉย (Mam, 2013)

อีกทั้งตำรวจเองก็เป็นทั้งผู้สมรู้ร่วมคิด เช่น เป็นผู้คุ้มกันสถานบริการทางเพศ เป็นผู้ซื้อบริการทางเพศจากเด็กหญิง หรือแม้กระทั่งเป็นผู้ลงทุนในธุรกิจนี้เสียเอง

Too many of them were involved in the sex trade themselves: they worked as guards or went to the brothels as clients. Many of them were even investors. (Mam, 2013, p. 136)

นอกจากนั้นแล้ว การคอร์รัปชันในกระบวนการยุติธรรมก็มีอยู่มากมาย และเงินซื้อได้ทุกอย่างดังตัวอย่าง

Corruption is like a gangrene at the heart of the Cambodian police and legal system. All too often, justice is for sale. (Mam, 2013, p. 190)

[...] We have laws in Cambodia, but everyone ignores them. Instead, what prevails is the law of money. With money you can buy a judge, a policeman-whatever you want.

ด้วยความไร้ประสิทธิภาพ และตกอยู่ในอำนาจเงินดังกล่าว จึงส่งผลให้อัตราการข่มขืนเด็กผู้หญิงเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง ดังปรากฏในรายงานประจำปีของ ECPAT (End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes) ที่ระบุว่าระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม 2011 เกิดการข่มขืนขึ้น 658 กรณี 72% ของผู้ตกเป็นเหยื่อเป็นเด็กผู้หญิง 1 ใน 3 ของเหยื่อมีอายุระหว่าง 13 ถึง 17 ปี และยังพบว่าเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 12 ปีถูกข่มขืนมากขึ้นอย่างน่าเป็นห่วงเมื่อเทียบกับข้อมูลที่พบในปีก่อนหน้านั้น

เห็นได้อย่างชัดเจนว่า สภาพสังคมเขมรดังกล่าวมีส่วนอย่างมาก ในการทำให้ผู้คนไม่ว่าจะเป็นคนธรรมดาทั่วไป หรือข้าราชการผู้ดูแลกฎหมาย

ทำได้ทุกอย่างเพื่อให้ได้เงิน แม้ว่าสิ่งที่ทำนั้นจะส่งผลเสียต่อสังคมก็ตาม สิ่งเหล่านี้ปรากฏในงานเขียนเล่มนี้ของ Mam ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องยากเลยที่เรื่องเล่าของเธอจึงสมจริงอย่างยิ่ง

2. ความสัมพันธ์ในครอบครัวเขมร

พ่อแม่ชาวกำพูชามีความคิดฝังใจว่า ลูกคือทรัพย์สินของพ่อแม่ หน้าที่ของลูกคือทำทุกสิ่งเท่าที่ทำได้ เพื่อตอบแทนบุญคุณที่พ่อแม่เลี้ยงดูมาจนโต เด็กสาว เช่น ดารา เกียว วัย 17 ปี รัตนา เจย วัย 21 ปี เป็นเด็กสาวที่ถูกแม่บังเกิดเกล้าขายให้แก่อพ่อค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่เมื่อเธออายุ 12 ปี และ 15 ปี ตามลำดับ วันนิต อวี แม่ชาวกำพูชาขายลูกสาววัย 18 ปีของตน ให้แก่อพ่อค้ามนุษย์เช่นกัน อวียืนยันว่ามีเด็กสาวอีกกว่า 50 คน ที่ทำงานที่ลานเบียร์ที่เธอทำงานอยู่ เพชฌิมชะตากรรมเช่นเดียวกันนี้ (Overseas press disclose problems of commercial sex with children in Cambodia: Parents sell daughters to brothels, n.d.) “เขี้ยว” เป็นเด็กสาวชาวเขมรวัย 14 ปีอีกคนหนึ่ง ที่แม่บังเกิดเกล้าของเธอ ขายเธอให้แก่ชายเขมรเมื่อเธออายุ 12 ปี เพื่อนำเงินไปใช้หนี้ และซื้ออาหารปลาซึ่งเป็นอาชีพของครอบครัวเธอ (CNN discloses the life of a 14-year old-girl: A victim of sex trafficking, sold by her mother at 12, n.d.) สิ่งที่ปรากฏในข่าวเหล่านี้สอดคล้องกับเรื่องที่ Mam เล่าไว้ดังนี้

เธอเล่าว่าชาวเขมรมีความคิดต่อลูกสาวว่า ลูกผู้หญิงเป็น ตัวประกันเงินกู้ เงินที่มิชชา ทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่ เป็นสัตว์เลี้ยงในบ้าน a daughter acts as collateral... In other cases the parents sell their daughters outright to the brothel. It's like they transfer their ownership of her. ...The brothel has the right to sell her on....Their children are

money on legs, an asset, a kind of domestic livestock. (Mam, 2013, p. 34) เธอเล่าต่อไปว่า สำหรับคนเขมรแล้ว ลูกสาวต้องเชื่อฟังพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ของเธออยากให้เธอไปขายตัวริมถนน เพื่อให้น้องชายได้เรียนหนังสือ และแม่มีเงินไปเช่าบ้านพิน เธอก็ต้องทำ เธอเล่าถึงเด็กหญิงอายุ 6 ขวบคนหนึ่ง ที่กอดขาแม่ไว้ไม่ยอมปล่อย เมื่อแม่กำลังจะก้าวออกจากช่องพร้อมเงิน 50 ดอลลาร์แลกกับความบริสุทธิ์ของเธอ แม่เธอกลับเตะเธอแล้วเดินจากมาอย่างไม่มีไยดี Mam ยืนยันว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่รู้ว่าเมื่อขายลูกสาวแล้ว ลูกสาวของพวกเขาจะมีอาชีพอะไร (Mam, 2013: 185) และแม้ว่าเด็กสาวบางคนจะรอดพ้นจากช่องมาได้ แม่ของเธอก็จะสอดส่ายสายตาเพื่อขายเธอก็อีก ครั้งนี้ถือเป็นเรื่องของการสร้างกำไรแล้ว (Mam, 2013)

สิ่งที่ Mam เล่าไว้ในหนังสือช่วยตอกย้ำเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวชาวเขมร และทัศนคติที่มีต่อลูกสาวอย่างชัดเจนยิ่ง เมื่อประกอบเข้ากับข่าวที่สื่อนำเสนอในประเด็นเดียวกันนี้ด้วยแล้ว จึงไม่น่าสงสัยเลยว่า ทำไมเรื่องเล่าของเธอจึงสมจริงอย่างยิ่ง

3. คติความเชื่อที่เอื้อให้ธุรกิจโสเภณีรุ่งเรืองในเขมร

เด็กสาวชาวกำพูชา เช่น ดารา เกียว และ “เซียว” ให้ข้อมูลตรงกันว่า แม่พาพวกเธอไปพบแพทย์เพื่อตรวจและรับรอง ว่าเยื่อพรหมจารีของพวกเธอยังไม่ฉีกขาด การทำเช่นนั้นนอกจากจะทำให้เด็กหญิงขายได้ราคาแล้ว ยังเป็นความเชื่อของคนกำพูชาว่า ถ้าผู้ชายคนใดได้ร่วมเพศกับหญิงสาวบริสุทธิ์ ชายคนนั้นจะมีอายุยืนยาว (CNN discloses the life of a 14-year old-girl: A victim of sex trafficking, sold by her mother at 12,

n.d.; Overseas press disclose problems of commercial sex with children in Cambodia: Parents sell daughters to brothels, n.d.) Mam เล่าไว้ในบันทึกของเธออย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับความเชื่อดังกล่าว ดังนี้

Mam เล่าไว้ตั้งแต่ต้น และย้ำอีกในช่วงท้ายของหนังสือ ว่าคนเขมรเชื่อว่าพรหมจารีของหญิงสาวบริสุทธิ์ ทำให้ผู้ชายแข็งแรง กระปรี้กระเปร่า และถึงกับช่วยรักษาโรคเอดส์ได้

In Cambodia, many men believe a virgin will keep you strong and imbue you with fresh strength: today it is widely held that raping a virgin will also cure you of Aids. (Mam, 2013, p. 27)

คติความเชื่อที่ว่า พรหมจารีของหญิงสาวบริสุทธิ์ช่วยให้ผู้ชายแข็งแรงนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ธุรกิจโสเภณีในเขมรรุ่งเรือง และส่งผลต่ออายุโดยเฉลี่ยที่ต่ำลงของเด็กหญิงที่เป็นโสเภณีอีกด้วย

หนังสือเรื่อง The Road of Lost Innocence นี้ ได้นำเสนอปัญหาโสเภณี และชี้ประเด็นสาเหตุของปัญหาดังกล่าว ว่ามาจากภาวะอดอยากที่เกิดจากสงคราม ความสัมพันธ์ในครอบครัว และคติความเชื่อเรื่องหญิงบริสุทธิ์ เนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือแม้จะแสดงถึงความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาโสเภณี และช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความร้ายแรงของปัญหาโสเภณีในเขมร แต่ในขณะเดียวกัน The Road of Lost Innocence กลับเต็มไปด้วยมายาคติของชาวตะวันตกที่มีต่อ “ความเป็นตะวันออก” แสดงถึงการที่ตะวันออก (Mam) ยังคงถูกครอบงำจากตะวันตกด้วยเช่นกัน

The Road of Lost Innocence กับมนต์ ขลังของมายาคติ

ด้วยคติความเชื่อของตะวันตกที่สืบทอดมาจากยุคอาณานิคมในศตวรรษที่ 19 ที่ว่าทรัพยากรที่มีอยู่มากมายนั้น หากไม่นำมาแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อบริโภค ก็ถือว่าเป็นการสูญเปล่า ดังนั้น ระบบอาณานิคมจึงเป็นไปเพื่ออรรถประโยชน์ทางเศรษฐกิจของมนุษยชาติ นอกจากนี้ ทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน (Darwin) ซึ่งอธิบายว่า วิวัฒนาการเกิดมาจากการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ผู้ที่จะรอด คือผู้ที่เหมาะสมที่สุด แข็งแรงที่สุด ความเชื่อนี้ถูกนำมาสร้างเป็นคติที่ถือเอาเผ่าพันธุ์มนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Ethnocentrism) เกิดความคิดที่ว่าด้วยความไม่เท่าเทียมกันของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ชาวผิวขาวคิดว่าตนแข็งแกร่งกว่าและฉลาดกว่า สมควรที่จะไปปกครองดูแลมนุษย์เผ่าพันธุ์อื่น นอกจากนี้ นักล่าอาณานิคมยังยึดติดกับความเชื่อเรื่องภาระของคนขาว (The White Man's Burden) ที่ว่า อารยธรรมสมัยใหม่ที่เกิดจากปรัชญาแห่งการรู้จักแจ้ง เป็นแสงสว่างที่ปลดปล่อยมนุษย์ออกจากความล้าหลัง งมงาย ยากเข็ญ และเป็นหน้าที่ของชาวตะวันตก ที่จะนำแสงสว่างนี้ไปมอบให้แก่คนทั่วโลก (Chantrasupawong, 2015) แม้ว่ายุคล่าอาณานิคมจะผ่านไปแล้ว แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การไหลบ่าของทุนต่างชาติเพื่อลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในอีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ยังคงมีอยู่มากและต่อเนื่อง เงินลงทุนและความรู้ ความก้าวหน้าทางวิทยาการอันทันสมัย ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ชาติตะวันตกใช้เป็นอาวุธในการเข้าไปในประเทศต่าง ๆ ที่มีทรัพยากรสมบูรณ์ โดยไม่เกิดการคัดค้านแต่อย่างใด ลักษณะเช่นนี้ก็คล้ายกับการรุกรานดินแดนของผู้อื่น และ

ใช้ทรัพยากรของเขาเหมือนกับในยุคล่าอาณานิคมนั่นเอง ยุคนี้จึงเปรียบได้ว่าเป็นยุคหลังอาณานิคม (Postcolonial)

Ashcroft, Griffiths, & Tiffin (2003 as cited in Chantrasupawong, 2015) อธิบายว่า คำว่าหลังอาณานิคม เป็นคำที่ครอบคลุมวัฒนธรรมทั้งปวง ที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการล่าอาณานิคมของลัทธิจักรวรรดินิยม ตั้งแต่การเข้ายึดครองจนถึงปัจจุบัน คำนี้ถูกนำมาใช้ในแวดวงวรรณกรรมวิจารณ์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการล่าอาณานิคม รวมถึงยังศึกษาปฏิบัติการที่มีต่อลัทธิอาณานิคมของยุโรป ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 และลัทธิอาณานิคมใหม่ (Neocolonialism) ในปัจจุบันนี้ด้วย

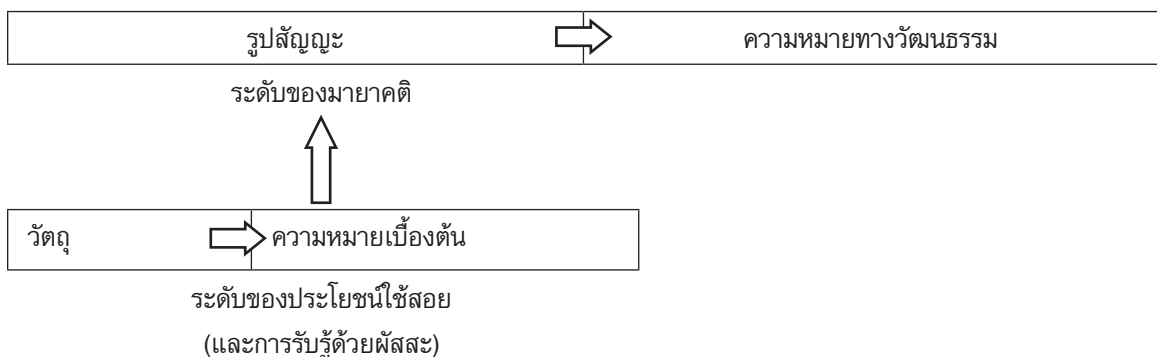
คติความเชื่อที่ชาวตะวันตกมีต่อชาวตะวันออก ตั้งแต่ครั้งยุคล่าอาณานิคม เป็นความเชื่อที่ครอบงำและยังคงไหลเวียนอยู่ในโลกปัจจุบัน เกิดเป็นมายาคติ “ความเป็นตะวันออก” ดังเช่นที่ สจ๊วต ฮอลล์ กล่าวไว้ว่า “[...] life after independence in many ways ‘is characterized by the persistence of many of the effects of colonisation’” (Hall, 1996 as cited in McLeod, 2000, p. 32) เรื่องเล่าใน The Road of Lost Innocence ได้แสดงอย่างชัดเจนว่า Somaly Mam สบายยอมและยังคงถูกครอบงำด้วยมายาคติตะวันตกต่อ “ความเป็นตะวันออก” มันยังมีอิทธิพลต่อความคิดของเธอ สำหรับเธอแล้ว ชาวตะวันตกคือผู้นำแสงสว่างมาให้แก่ชีวิตของเธอนำพาเธอไปสู่โลกอีกใบที่เธอได้รับการยอมรับ การได้ใกล้ชิด สัมพันธ์กับตะวันตก ทำให้เธอรู้สึกว่าเขาเท่าเทียม มีอำนาจและ “แตกต่าง” จากชาวเขมรคนอื่น

แนวคิด มายาคติ

นักวิชาการชาวฝรั่งเศสชื่อ โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมทุนนิยมอุตสาหกรรมฝรั่งเศส สมัยกลางศตวรรษที่ 20 โดยนำเอาแนวคิดสัญวิทยามาใช้วิเคราะห์เครื่องใช้อุปโภคบริโภค ไปจนถึงเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ งานเขียนของเขาถือเป็นการเสนอมุมมองในเรื่องการสื่อความหมาย ที่แฝงเร้นอยู่ในชีวิตประจำวัน ที่คนทั่วไปเคยมองว่าสิ่งเหล่านั้น เรื่องเหล่านั้น หรือแนวคิดเหล่านั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นไปตามสามัญสำนึก ว่าแท้จริงแล้ว มันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม แต่ผู้คนที่คุ้นเคยกับมันเสมือนหนึ่งมันเป็นวัฒนธรรมของสังคม และเป็นธรรมชาติที่มันเป็น เช่นนี้ บาร์ตส์เรียกลักษณะเช่นนี้ว่า “myth” หรือ “มายาคติ” Barthes (2008, p. 4) ให้คำนิยามคำว่า “มายาคติ” ดังนี้

มายาคติ (myth) หมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติหรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่า เป็นกระบวนการของการลวงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามายาคติเป็นการโกหกหลอกลวงแบบปั่นน้ำเป็นตัวหรือการโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง มายาคติมิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าต่อตาเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม เรานั้นเองที่ “หลง” คิดไปว่าค่านิยมที่เรายึดถือนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติหรือเป็นไปตามสามัญสำนึก

Barthes (2008) ขยายความต่อไปว่า มายาคติเข้าไปครอบงำ “ความหมายเบื้องต้น” ซึ่งเป็นความหมายเชิงประโยชน์ใช้สอยของสิ่งต่าง ๆ แล้วทำให้มันสื่อความหมายใหม่เชิงค่านิยม อุดมการณ์ กระบวนการของมายาคติแสดงเป็นแผนผังได้ ดังนี้

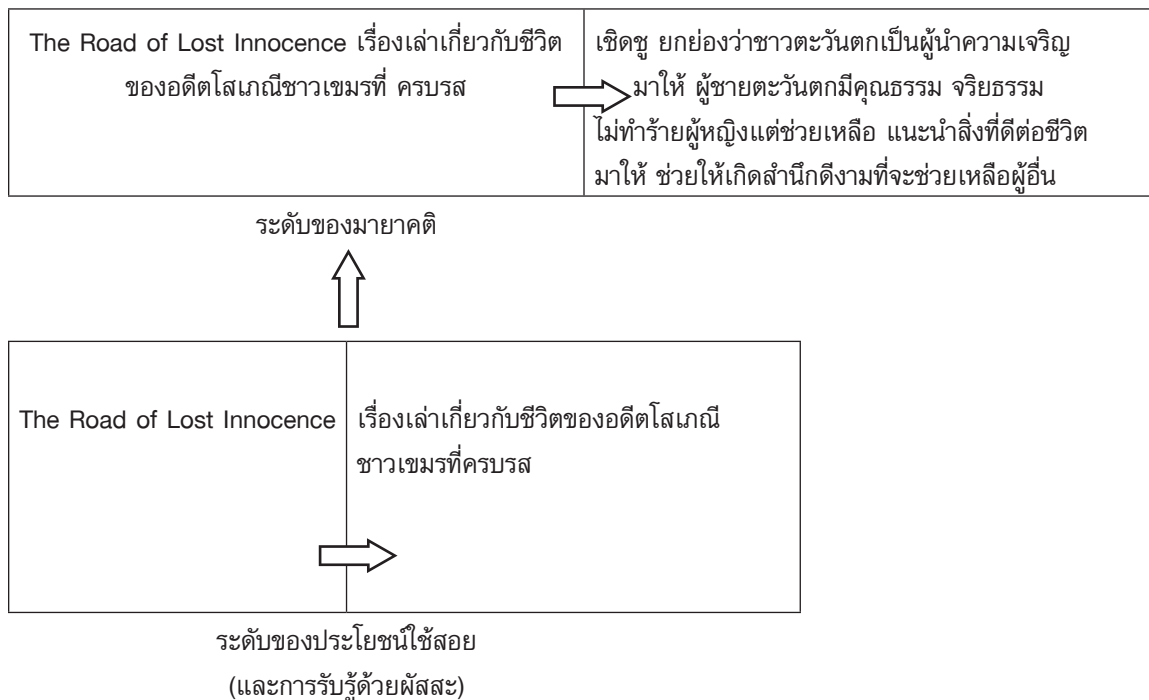

ภาพที่ 1 แผนผังการทำงานของมายาคติ (Barthes, 2008, p. 11)

The Road of Lost Innocence นั้น แสดงอย่างชัดเจน แนบเนียน และเป็นธรรมชาติ ถึงการที่ Somaly Mam ถูกครอบงำด้วยมายาคติดังกล่าว เธอยกย่องและเชิดชูชาวตะวันตก หรืออะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชาวตะวันตก เมื่อชาวตะวันตกก้าวเข้ามาในชีวิตเธอ เขาเหล่านั้นไม่เพียงแต่ไม่ใช่กำลังทำร้าย

เธอ ดีต่อเธอ หรือจ่ายเงินให้เธอมากกว่าชายชาวเขมร แต่ล้วนชักนำให้เธอไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการสนับสนุนให้เรียนภาษาตะวันตก หรือเรียนวิชาชีพ และยิ่งไปกว่านั้น ทำให้เธอเกิดความคิดที่จะช่วยเหลือเด็กผู้หญิงที่ตกอยู่ในสภาพเดียวกับที่เธอเคยเป็นมา

ผังแสดงการทำงานของมายาคติใน The Road of Lost Innocence เป็นดังนี้

ภาพที่ 2 ผังแสดงการทำงานของมายาคติใน The Road of Lost Innocence

The Road of Lost Innocence กับ มายาคติตะวันตกว่าด้วย “ความเป็นตะวันออก”

Somaly Mam เล่าถึงลูกค้าชาวตะวันตกผิวขาวคนแรกในชีวิตการค้าประเวณีของเธอ ที่เป็นชาวสวิส-เยอรมันชื่อ Dietrich เธอเล่าว่าเขานำเธอสู่ “another world” ชายตะวันตกคนนี้ ทำให้เธอรู้จักการอาบน้ำในห้องน้ำด้วยฝักบัว รู้จักสบู่ การปรากฏตัว

ของ Dietrich ในเรื่อง ก็ลือนัยของผู้ที่เจริญกว่า กล่าวคือ เขาขับรถยนต์ Toyota land cruiser ที่ปักค้างคืนเมื่อพบกันครั้งแรก ก็ไม่ได้เป็น mouldy rope beds on the street หรือ a rooftop shack ฯลฯ แบบที่เคยปักค้างกับชายชาวเขมร แต่เป็น the guesthouse room หรือ in a nice room in a small hotel หรือ at one friend’s house หรือที่บ้านของเขาซึ่งเป็น a big villa...with a gate and

a guard to open it. นอกจากนั้น ยังมี a porch with French columns, silk cushions on the sofa and a cleaning woman...(Mam, 2013)

ชายตะวันตกที่เข้ามาในชีวิตของ Mam ล้วนต้องการช่วยเหลือให้เธอหลุดพ้นจากการเป็นโสเภณี มีชีวิตที่ดีขึ้น และไปประกอบอาชีพอื่นทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น Dietrich, Guillaume หรือ Pierre ชายชาวตะวันตกที่เธออยู่กินด้วยฉันทามีภรรยา เธอได้รับเงินก้อนหนึ่งจาก Dietrich ก่อนที่เขาจะกลับประเทศ เขาบอกเธอผ่านผู้แปลภาษาว่า ให้เธอนำเงินไปซื้อมอเตอร์ไซด์ ไปเรียนหนังสือ หรือค้าขาย อยากให้ใช้เงินเพื่อเริ่มชีวิตใหม่ เขาไม่ต้องการให้เธอกลับไปเป็นโสเภณีอีก ทั้งยังให้เพื่อนที่ชื่อว่า Guillaume มาดูแลเธอ Guillaume ยังได้หางานให้เธอทำ และพาเธอไปเรียนภาษาฝรั่งเศส (Mam, 2013)

นอกจากนั้นแล้ว เรื่องเล่านี้ยังแสดงให้เห็นการไหลเวียน และครอบงำด้วยชุดความคิดที่ว่า คนตะวันตกมีสถานภาพที่สูงกว่า เจริญกว่า ไม่ทำร้ายผู้หญิง มีอำนาจ และการรู้ภาษาตะวันตก รวมถึงคนตะวันตกยังช่วยยกสถานะของเธอด้วย จากที่เคยยีนหาลูกค้าริมฟุตบาทถนน กลายมาเป็นรอลูกค้าในบาร์ของโรงแรมที่หรูหราที่สุดในเขมรแทน หรือเธอไม่มีความรู้สึกว่าเป็นโสเภณีเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับชายตะวันตก สำหรับ Mam แล้ว เงินทองและการอยู่กับชายตะวันตก ทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงเมื่อเธอกลับไปเยือนถิ่นที่เคยอยู่ Everything was different now that I was coming back to the village with money and a white man. (Mam, 2013)

แม้เพียงแคเธอใส่เสื้อผ้าที่เธอซื้อด้วยเงินที่ Dietrich ให้หรือเสื้อผ้าที่เธอใส่ไปเรียนที่ Alliance Française ก็ทำให้เธอเปลี่ยนความรู้สึกที่มีต่อชีวิตของตัวเองที่ว่า My life was dishonourable and

ugly, and I felt I was too. ไปเป็นความรู้สึกว่าตนเองสะอาดและซื่อสัตย์ They (a dark blue skirt and a white shirt) meant something to me, something clean and honest, like a mask over the filth that was underneath. และเสื้อผ้าเหล่านั้นยังช่วยยกระดับสถานภาพของเธอด้วย they were just trousers and T-shirts, but they were clothes that didn't say 'whore' นอกจากเสื้อผ้าจะทำให้เธอมีสถานภาพเปลี่ยนไปแล้ว มันยังทำให้เธอมีอำนาจด้วย

... I dressed like a *Khmer de France* ... Also, I think they were a little afraid of me: a *Khmer de France*, the wife of a white foreigner. They didn't dare to stop me. (Mam, 2013, p. 124)

Khmer de France clothes ทรงอำนาจอย่างยิ่ง มันช่วยให้กระบวนการร้องทุกข์ซับซ้อนไปเมื่อเธอใส่มันไปที่สถานีตำรวจเพื่อร้องทุกข์ช่วยเหลือพ่อแม่ที่ลูกสาวถูกลักพาตัว

Then I would dress up in my *Khmer de France* clothes and come to the station to file a formal complaint in the name of AFESIP, just like a white person would. That sometimes got the process moving, because it was more difficult to ignore. (Mam, 2013, p. 144)

การได้ไปใช้ชีวิตที่ฝรั่งเศส การเป็นคู่นอนของคนขาวทำให้ Mam รู้สึกว่าตนเท่าเทียมกับผู้อื่น และคนเขมรก็จะมองว่าเธอเป็น a white man's wife และ "Khmer de France"- คำเรียกที่มิถุนของการมีเงินอำนาจ และมั่นใจในตัวเองแบบคนขาว - เป็นการได้รับการยกระดับทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นกับเธอเป็น

ดังสิ่งที่จะช่วยชำระล้างตัวเธอให้หลุดพ้นจากตัวตนเดิม มันทำให้เธอไม่ได้รู้สึกที่ตนเองโง่ เป็นคนปากร้ายอีกต่อไป

I had worked in honest jobs. I had learned to look people in the eye and communicate with them directly, as an equal. I knew that when I went back to Cambodia people would no longer look down on me as a white man's whore. They could see me as a white man's wife. I was like the people we call 'Khmer de France'- Cambodians who live in France and come back on holiday, with money and power, and with the white person's sense of self-assurance. I might have a dark skin and I might still look like a savage, but I had proved that I wasn't stupid and I no longer felt I was worthless. (Mam, 2013, p. 116)

เมื่อเธอกลับไปเยือนถิ่นที่อยู่เดิมอีกครั้งเพื่อช่วยเหลือเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้าประเวณี เธอเดินทางด้วยรถยนต์ ผู้คนที่นี่ดีกับเธออย่างมาก เธอมองว่านี่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะเธอเป็นภรรยาของคนขาว และเธอมาด้วยรถยนต์

There were a lot of new people in Thloc Chhroy and the old ones were excessively nice to me now that I was a white man's wife and drove there from the city in a car. (Mam, 2013, p. 162)

ชื่อเรียกทั้งสองชื่อนี้ - 'a white man's wife' และ 'a Khmer de France' สำหรับเธอแล้ว เป็นดังคำศักดิ์สิทธิ์ มันทรงอำนาจพอที่จะช่วยยุติความรุนแรงได้ มันคอยบอกเธอตลอดเวลาว่าไม่ต้องกลัว

สิ่งใด เพราะเธอ นั้นเป็น a Khmer de France and a white man's wife เมื่อเธอเข้าไปในช่องของอดีตแมงดา เพื่อไปแจกถุงยางอนามัย เจ้าของช่องยกปืนจะยิงเธอ เธอพูดกับเขาว่า '... You know who I am. All of you will be killed.' And he put the gun down. I was a Khmer de France and a white man's wife. (Mam, 2013, p. 127-128)

สำหรับเธอแล้ว ตะวันตกยังช่วยเชิดชูเธอให้มีสถานะสูงส่ง ทำให้เธอรู้สึกมีค่า เธอไม่ได้เป็นทาสหรือต่ำต้อยด้อยค่าแต่อย่างใดอีกต่อไป เมื่อไปรับรางวัล Prince of Asturias Prize ที่สเปนในปี 1998 เธอบรรยายว่าเธอได้รับการดูแลราวกับราชินีเลยทีเดียว

...In my universe I'm nothing, a mere woman who works for wretched, imprisoned, penniless girls. Here I was being treated like a queen, a legendary creature. [...] I don't like to kneel. I'm no longer a slave. I hope I will never again have to abase myself and go down on my knees in front of anyone: I have done that much too much. (Mam, 2013, p. 159)

และเมื่อได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เด็กหญิงเล็ก ๆ ชาว Phnong คนหนึ่ง เด็กหญิงที่เคยเป็นโสเภณีสกปรก โสมม กลับได้รับการนับถือ เกิดความรู้สึกเท่าเทียมกับคนอื่นที่อยู่ในที่นั้น...they behaved as though I was their equal. ...They knew what I had done, and what had done to me, and yet they respected me anyway- a little Phnong girl, a dirty prostitute. (Mam, 2013, p. 160)

สิ่งที่ Mam เล่าผ่านสายตาของเธอสะท้อนมายาคติว่าด้วยความเป็นตะวันออก ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ Said เสนอไว้ว่าเป็นภาพเหมารวม (stereotype) ที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก กล่าวคือ “ตะวันตก” แตกต่างจาก “ตะวันออก” เป็นความแตกต่างที่ไม่เท่าเทียมกัน ตะวันตกเข้มแข็ง มีสถานภาพสูงกว่า มีเหตุผล ตั้งอยู่บนหลักการ ในขณะที่ตะวันออกคือ ความไร้เหตุผล ไม่ปรกติ เป็นสิ่งแปลกประหลาด คนตะวันออกต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความเจริญ และมีศีลธรรมอยู่ในมาตรฐานระดับสูงที่ตะวันตกตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดที่มีมาแต่ครั้งอาณาจักรขอม ที่นักล่าอาณานิคมยังยึดติดกับความเชื่อเรื่องภาระของคนขาว (The White Man's Burden) ที่ว่า อารยธรรมสมัยใหม่ที่เกิดจากปรัชญาแห่งความรู้แจ้ง เป็นแสงสว่างที่ปลดปล่อยมนุษย์ออกจากความล้าหลัง งมงาย ยากเข็ญ และเป็นหน้าที่ของชาวตะวันตกที่จะนำแสงสว่างนี้ไปมอบให้แก่คนทั่วโลก (Chantrasupawong, 2015) ชาวตะวันตกจึงต้องอยู่ในฐานะที่ต้องเข้ามาช่วยเหลือและนำความเจริญทั้งทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ การค้า มาให้คนตะวันออก ดังนั้น ผู้อ่านจึงได้เห็นวาทะที่ชายตะวันคนนำมาสู่ชีวิตของ Mam นั้นล้วนเป็นเรื่องของเงินทอง การศึกษา การมีอาชีพ การได้รับเกียรติทำให้เธอเกิดความรู้สึกเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ถึงขั้นพัฒนาระดับจิตสำนึกให้อยากช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่ตกเป็นโสเภณี ซึ่งล้วนเป็นการหยิบยื่นความเจริญ คุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ตะวันออกเพื่อยกระดับความเป็นอยู่และจิตใจให้อยู่ในระดับสูงตามมาตรฐานที่ตะวันตกตั้งไว้

ในเรื่องเล่านี้ Mam ชายความเป็น “หญิงตะวันออก” ให้แก่ชายตะวันตก กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้วมายาคติว่าด้วย “ความเป็นตะวันออก” โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งมายาคติเกี่ยวกับหญิงตะวันออก โดยนัยก็คือ การทำให้หญิงตะวันออกเป็นโสเภณีทางวัฒนธรรมนั่นเอง

The Road of Lost Innocence แสดงให้เห็นถึงการยังคงถูกครอบงำโดยตะวันตก ด้วยการเชิดชูตะวันตกผ่านสายตาของ Mam (ตะวันออก) อย่างไรก็ตาม เรื่องเล่าของเธอก็สะท้อนความเป็นตะวันออกผ่านสายตาของเธออย่างน่าสนใจเช่นกันดังนี้

“ความเป็นตะวันออก” ในสายตาของ Mam

ในขณะที่เรื่องราวใน The Road of Lost Innocence ยกย่องเชิดชูตะวันตก ชายชาวตะวันตก ล้วนมอบสิ่งดีงามต่อการดำเนินชีวิตให้แก่เธอ ทั้งยังชักนำเธอไปสู่การเป็นคนมีค่า เป็นผู้มีระดับจิตใจสูง ขึ้นด้วยความคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ในทางกลับกัน เธอกลับถูกคนตะวันออกด้วยกันดูถูก หมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทำให้เธอไร้ค่าและไร้เกียรติ ซึ่งคนตะวันออกเหล่านั้นก็คือชาวเขมรเพื่อนร่วมชาติ และชาวเวียดนามผู้รุกรานบ้านเกิดเมืองนอนของเธอนั่นเอง เธอถูกเรียกว่าเป็น Phnong ชนกลุ่มน้อยในเขมรที่ชาวเขมรด้วยกันมองว่าเป็นคนป่าเถื่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Pretty quickly, I learned enough Khmer to understand the insults the villagers called out to me, the only Phnong in the village. I was fatherless, black and ugly. Like most Khmer, the people in Thloc Chhroy see us Phnong as a barbarians and uncontrollably violent-some even say we are cannibals. (Mam, 2013, p. 13)

Especially in Vietnam, they were also scornful of me, a dirty dark-skinned girl with no more brains than a lump of wood. They pushed me, yelled at me, insulted me. (Mam, 2013, p. 11)

ความเป็นชายตะวันออก / ความเป็นหญิงตะวันออก

ภาพของชายตะวันออกที่เล่าไว้ในหนังสือ ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับชายตะวันตก ผู้ชายตะวันออกเกียดคร้าน กดขี่ทางเพศ กระทำการรุนแรงต่อผู้หญิง แม้ว่าผู้หญิงคนนั้นเป็นภรรยาตน เช่น Mam เล่าถึงสามีของเธอว่าเขาตบตีและข่มขืนเธอ และบางครั้งก็ใช้ปืนยิงขู่เธอ รวมถึงชายชาวเขมรที่เป็นสามีของหญิงที่เธอรู้จักก็กดขี่ข่มเหงภรรยาของตนเช่นกัน Mam เล่าไว้ว่า สำหรับผู้หญิงเขมรแล้ว สามีเป็นนายของภรรยา และภรรยาต้องเคารพเขาเป็นลำดับที่สอง รองจากพ่อของเธอ ผู้ชายมีอำนาจ ผู้หญิงคือคนรับใช้ คือวัวควาย

To men, women are like servants. It has always been like that in Cambodia. (Mam, 2013, p. 167)

Men have the power [...]. To many people they are a kind of cattle. (Mam, 2013, p. 202)

สิ่งที่เธอเล่าไว้นี้สะท้อนสังคมตะวันออก (ซึ่งในที่นี้คือกัมพูชา) ว่าเป็นสังคมที่ให้อำนาจแก่เพศชาย ผู้ชายมีอำนาจสูงสุด ในบริบทครอบครัว สามีจะทุบตีบังคับขืนใจภรรยาอย่างไรก็ได้ ในขณะที่ผู้หญิงถูกอบรมสั่งสอนมาให้เงียบและทำตามความต้องการของผู้ชาย ต้องไม่ขัดขืนและไม่มีปากมีเสียง ในขณะที่ชายตะวันออกกดขี่ข่มเหงภรรยาของตน แสดง

อำนาจเหนือผู้หญิง ผู้หญิงตะวันออกกลับไม่มีอิสระในการกำหนดชีวิตตนเอง ต้องยอมจำนนรับชะตากรรมที่เกิดขึ้นนั้น ภาพชายหญิงตะวันออกที่ Mam นำเสนอที่น่าจะอยู่บนกรอบคิดทางการเมืองการปกครอง และของกฎหมายในสมัยโบราณของตะวันออก รวมถึงของประเทศไทยด้วย ที่ปฏิบัติต่อหญิงชายอย่างไม่เท่าเทียมกัน ผู้หญิงมีฐานะเป็นเพียงทรัพย์สินของพ่อแม่และสามี และบุคคลเหล่านี้ จะกระทำต่อผู้หญิงอย่างไรก็ได้ เหมือนคำกล่าวที่ว่า “หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน” คำกล่าวดังกล่าวปรากฏในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เมื่อทรงมีพระดำริที่จะแก้ไขกฎหมายเพื่อเป็นการรองรับสิทธิ ในการตัดสินใจที่จะเลือกคู่สมรสของผู้หญิงที่อยู่ในวัยอันควร (The Thai law embedding the idea of inequality of gender: Men are humans: women are cattle should be abrogated, n.d.)

ความแตกต่างระหว่างตะวันตกและตะวันออกนี้ยังช่วยขบขันและเชิดชูชาวตะวันตกให้ดูเป็นผู้ที่เจริญกว่า ฉลาด มีคุณธรรม จริยธรรม ให้เกียรติผู้หญิงมากยิ่งขึ้น

เมื่อนำเรื่องที่ Mam เล่าถึงสิ่งที่คนตะวันออกกระทำต่อเธอไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เธอได้รับจากชายตะวันตกแล้ว จะยิ่งเห็นชัดเจนว่า เธอสยบยอมให้แก่มายาคติตะวันตกต่อโลกตะวันออก มันยังคงครอบงำเธอ ทำให้เธอยกย่องเชิดชูคนตะวันตก ชาวตะวันตกยังคงเป็นผู้นำความเจริญมาให้ การสัมพันธ์กับชาวตะวันตก ฐัภาษาตะวันตก แม้แต่ใส่เสื้อผ้าที่ซื้อด้วยเงินของชาวตะวันตก ฯลฯ ช่วยชำระตัวตนของตะวันออกให้หลุดพ้นจากความต่ำต้อย น่ารังเกียจ ไปเป็นผู้ที่ทัดเทียมกับคนอื่น มีสถานภาพสูงขึ้น นำพาตะวันออกไปพบโลกอีกใบหนึ่ง มายาคติที่ครอบงำ

อยู่ที่ยังคงไหลเวียนอยู่อย่างนั้นในสังคมตะวันออก กล่าวได้ว่ามนต์ขลังของมายาคติตะวันตกต่อโลก ตะวันออกยังคงทรงพลังอย่างไม่เสื่อมคลายแม้ว่า กัมพูชาจะเป็นอิสระจากการเป็นอาณานิคมของชาติ ตะวันตกแล้วก็ตาม

สรุป

ด้วยจำนวนครั้งที่พิมพ์เผยแพร่ไม่ต่ำกว่าสิบครั้ง ตั้งแต่การพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2007 จนถึงปี ค.ศ. 2013 กล่าวได้ว่า *The Road of Lost Innocence* ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากผู้อ่าน ผู้อ่านเชื้อเรื่องเล่าในหนังสือเล่มนี้ ก็คิดว่ามันสมจริง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและดำเนินไปของเรื่องสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้อ่านที่รับรู้สถานการณ์ของกัมพูชาใน ช่วงเวลาดังกล่าว ประกอบเข้ากับรายงานที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์การค้าประเวณีในกัมพูชาที่เผยแพร่ตาม แหล่งต่าง ๆ กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้ว เรื่องเล่านี้ยังช่วย คำจูนมายาคติตะวันตกต่อโลกตะวันออกด้วยการช่วย เชิดชูและสืบทอดมายาคตินี้อย่างแข็งขันยิ่ง

บรรณานุกรม

Barthes, R. (2008). *Myth: Mythologies of the selected* (W. Angkasirisap, Trans.). Bangkok, Thailand: Kobfai. (in Thai).

Chan, I. (2016). Addressing local demand for commercial sex with children in Cambodia: A recommended strategy for ECPAT-Cambodia. Retrieved April 26, 2016, from http://www.sitthi.org/admin/upload/media/%5B2010-08-22%5DAddressing/ECPAT_3_1March10_Addresssing%20Local%20Demand%20for%20Commercial%20

[Sex%20With%20Children%20in%20Cambodia.pdf](#)

Chantrasupawong, N. (2015). Lonely planet Thailand: Travelling in Thailand through the eyes of westerners. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 35(3), 179-199. (in Thai).

CNN discloses the life of a 14-year old-girl: A victim of sex trafficking, sold by her mother at 12. (n.d.). Retrieved April 30, 2016, from http://www.prachachat.net/news_details.php?newsid=1428330916 (in Thai).

History of Cambodia. (2015). Retrieved April 20, 2016, from http://www.bannjomyut.com/library_2/asean_community/cambodia/01.html (in Thai).

Keawthep, K. (2010). *A new paradigm of communication studies*. Bangkok, Thailand: Paappim. (in Thai).

Mam, S. (2013). *The Road of Lost Innocence* (L. Appignanesi, Trans.). London, England: Virago Press.

McLeod, J. (2000). *Beginning postcolonialism*. Manchester, England: Manchester University Press.

NGO joint statistics: Database report on rape, sexual trafficking and sexual exploitation in Cambodia 2011. (2015). Retrieved April 30, 2016, from Available: http://www.ecpatcambodia.org/documents/database_report/Database_Report_2011_in_English.pdf

Overseas press disclose problems of commercial sex with children in Cambodia: Parents sell daughters to brothels. (n.d.). Retrieved December 15, 2015, from <http://highlight.kapook.com/view/100153> (in Thai).

Pattarakulwanit, C. (2003). *Cultural footnotes* (2nd ed.). Bangkok, Thailand: Vi Pa Sa. (in Thai).

Prachakul, N. (2009). *York ak sorn yon kwam kid: Vol. 2. Social studies issues*. Bangkok, Thailand: Read and Vi Pa Sa. (in Thai).

Somaly Mam: The holy saint (and sinner) of sex trafficking. (2014). Retrieved April 25, 2016, from <http://www.newsweek.com/2014/05/30/somaly-mam-holy-saint-and-sinner-sex-trafficking-251642.html>

The Thai law embedding the idea of inequality of gender: Men are humans: women are cattle should be abrogated. (n.d.). Retrieved April 30, 2016, from <http://www.thaigoodview.com/library/contest2552/type2/social04/11/content/k4-17.html> (in Thai).